BENDE VAN VIER

catalogus 29

de ‘Bende van Vier’:

Armando (1929-2018)

Hans Sleutelaar (1935-2020)

Cornelis Bastiaan Vaandrager (1935-1992)

Hans Verhagen (1939-2020)

1 **Armando** *Verzamelde gedichten.* [Den Haag]: (Nijgh & Van Ditmar), [1964]. 199 x 135 mm. Ingenaaid. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 96 p. Eerste druk. Nieuwe Nijgh Boeken 5. Cellofaan laat iets los. € 25

¶ Met losse bestelkaart voor twee tijdschriften van Nijgh: *Komma* ('agressief, vitaal, sterk creatief') en *Kentering* ('speciale nummers over het engagement, over censuur en persvrijheid').

Debuut.

2 **Hans Sleutelaar** *Gedicht [Omslagtitel: Een Gedicht].* Amstelveen: Peter Loeb, (januari) 1975. 210 x 143 mm. Cahiersteek met flappen en omslagen van karton en kristalpapier. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. (16) p. Typografie Leendert Stofbergen. Gezet uit de Helvetica en gedrukt (tevens in facsimile van het handschrift van de auteur) door Drukkerij v/h J.K. Smit & Zonen op offsetmasqué highproof satijn extra in een oplage van 100 exemplaren. Eerste druk. Kreukje in de achterzijde van het omslag van kristalpapier. Mooi exemplaar. € 140

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op pagina (1): 'voor Cees en Stientje [Buddingh'] | om de dingen die niet voorbijgaan | Hans Sleutelaar | augustus '77'.

Exemplaar door Sleutelaar in het colofon gemerkt: 'H.C.'.

Debuut.

Met handgeschreven brief aan 'Beste Cees [Buddingh']', 274 x 184 mm, gedateerd 'Amsterdam, 18 augustus '77' en gesigneerd 'Hans', een blad, recto. Zeer vriendschappelijk schrijven onder meer over bijgevoegde bundel ('m'n enige apart verschenen dichtwerk') en een recent bezoek aan Buddingh' in Dordrecht ('Terug in de trein bekroop mij het verkwikkende gevoel of de tijd had stilgestaan. Het was een hartverwarmende middag').

C. Buddingh' (1918-1985) stond eind jaren '50 op 'een keerpunt in zijn dichterlijke ontwikkeling' (Huijser) en vond aansluiting bij de 'Bende van Vier' en het literair tijdschrift *Gard Sivik*.

3 **Hans Sleutelaar** *Schaars licht.* Amsterdam: De Bezige Bij, (april [= maart]) 1979. 199 x 125 mm. Ingenaaid met halfdoorzichtig omslag. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 56 p. Typografie Leendert Stofbergen. Eerste druk. Mooi exemplaar. € 50

¶ Opdracht van de auteur in zwarte inkt op de Franse titel: 'voor Cees en Stientje [Buddingh'], | die aan de wieg hebben gestaan | Hans | 30 maart 1979'.

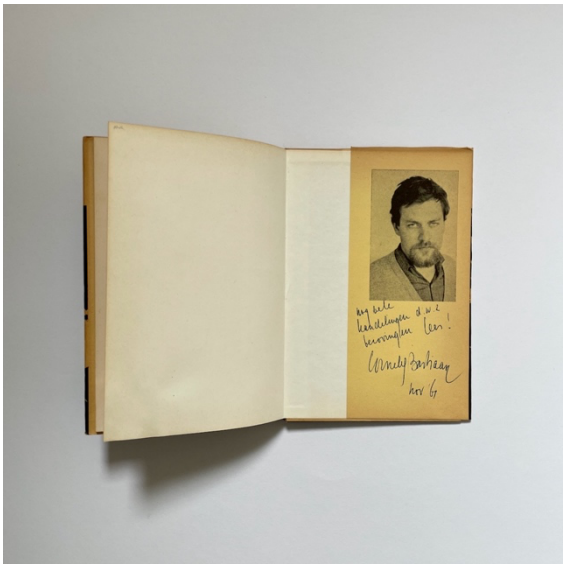

4 **Cornelis Bastiaan Vaandrager** *Leve Joop Massaker.* Amsterdam: De Arbeiderspers, [juli] 1960. 198 x 126 mm. Ingenaaid met omslag. 60 p. Eerste druk. De Boekvink. Omslag op de rug wat beschadigd. Iets gekreukt. € 75

¶ Opdracht van de auteur in balpen op de Franse titel: 'voor alle dordtse uren | met Cees en Stientje [Buddingh'] | heel hartelijk | Cornelis Bastiaan | juli '60'.

Debuut.

5 **Cornelis Bastiaan Vaandrager** *Met andere ogen.* [Zaandam]: Heijnis, [november 1961]. 196 x 134 mm. Geïllustreerd karton met stofomslag. [Omslag- en bandillustratie Mathieu Ficheroux.] 56 p. Eerste druk. Gard Sivikreeks, tweede serie, deel 2. Omslag op de vouwen en de rug licht gesleten. Vochtvlek in binnenwerk. € 120

¶ Opdracht van de auteur in balpen op de achterflap: 'nog vele | handelingen d.w.z. | berovingen Cees [Buddingh'] ! | Cornelis Bastiaan' .

Op het schutblad schreef Vaandrager een Engels citaat van de dichter Philip Whalen (zoals hij dat ook bij andere presentexemplaren deed). Daarnaast corrigeerde hij een zetfout op pagina 23.

In druk opgedragen aan Hans Sleutelaar.

6 **Cornelis Bastiaan Vaandrager** *De avonturen van – 1.* [Den Haag]: (Nijgh & Van Ditmar), [1963]. 200 x 135 mm. Ingenaaid. Omslagontwerp Leendert Stofbergen.176 p. Eerste druk. Nieuwe Nijgh Boeken 2. Omslag deels verbruind en op de rug wat gebobbeld. € 30

¶ Gesigneerd door de auteur in groene balpen op de titelpagina: 'Cornelis | Bastiaan'.

Verhalenbundel waarin ook een herziene versie van de novelle 'Leve Joop Massaker' is opgenomen.

7 **Hans Verhagen** *Rozen & Motoren. 7 cyclussen naar nu.* [Den Haag]: Nijgh & Van Ditmar, [oktober 1963]. 200 x137 mm. Ingenaaid. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 100 p. Eerste druk. Nieuwe Nijgh Boeken 3. Cellofaan op rug gebobbeld. **€ 10**

¶ Met knipsel van een contemporaine recensie van de bundel door Peter Berger.

8 **Hans Verhagen** *Cocon. Cyclus.* (Amsterdam: Thomas Rap, [maart] 1967.) 145 x 212 mm. Gelijmd met omslag. (24) p. (niet opengesneden dubbelbladen). Gedrukt in roze, groen en zwart [in een oplage van 1000 exemplaren]. Typografie Wim Wandel. Eerste druk. Nieuwe Boeken 2. Omslag langs de randen licht verschoten. Iets los. **€ 25**

¶ Ex bibliotheca Ivan Sitniakowsky (1944-2014).

Met een los vel kopijpapier van het *Algemeen Handelsblad*, waarop Sitniakowsky vragen heeft getypt voor en aantekeningen heeft gemaakt tijdens een interview. In het *Algemeen Handelsblad* van 5 april 1967 stond Sitniakowsky's interview, onder de titel 'Hans Verhagen: "Ik leef in een schijnwereld"'.

'De winkelprijs is voor die dagen uitzonderlijk hoog: *ƒ* 8,90, toen de prijs van een dikke roman. […] K. Schippers noemt *Cocon* later in *HP* "een mijlpaal in de poëzie van de jaren '60".' (*Tegen alle bloedvergieten en kanariepieten in*, p. 19)

9 **Hans Verhagen** *Sterren Cirkels Bellen.* Amsterdam: De Bezige Bij, [mei] 1968. 196 x 126 mm. Paperback met flappen. Omslagontwerp Wim T. Schippers en Wim Wandel. 112 p. Typografie Peter Renard. Eerste druk. Literaire Reuzenpocket 256. Vouw in voorzijde omslag. **€ 25**

¶ Opdracht van de auteur in groene balpen op de titelpagina: 'to John & Coby | many thanks | Hans'.

Op de binnenzijde van het omslag en van de flappen zijn persstemmen gedrukt.

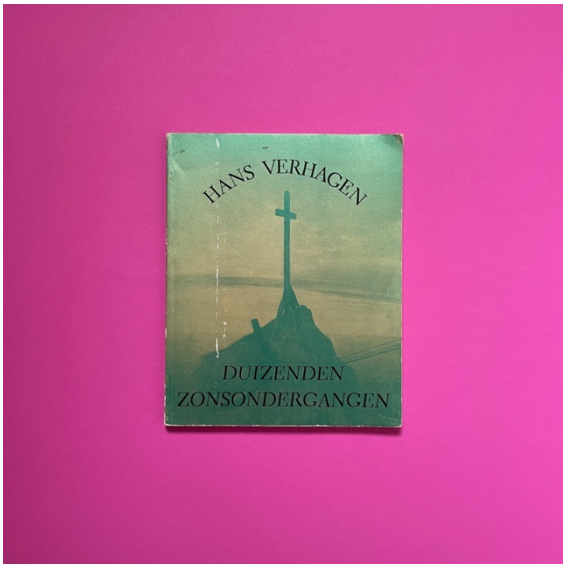

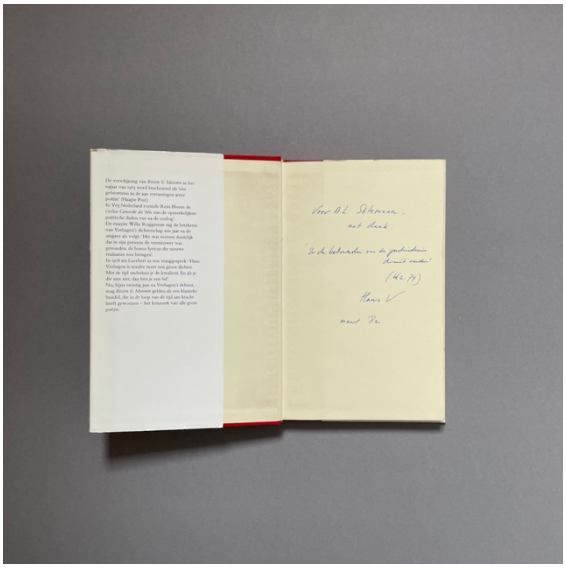

10 **Hans Verhagen** *Duizenden Zonsondergangen.* Amsterdam: De Bezige Bij, (april) 1972. 199 x 160 mm. Ingenaaid. 72 p. Derde druk. Literaire Reuzenpocket 372. Omslag niet helemaal gaaf. Minieme roest op eerste en laatste pagina. € 30

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op de Franse titel: '[DUIZENDEN ZONSONDERGANGEN] | & | Duizenden Opkomsten | voor Karel | van Hans | april '75 (eindelijk)'.

11 **Hans Verhagen** *Rozen & Motoren. Zeven Cyclussen 1958-1963.* Amsterdam: De Bezige Bij, (mei [= augustus]) 1981. 207 x 131 mm. Heellinnen met stofomslag. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 112 p. Typografie Leendert Stofbergen. Derde druk. Omslag langs de randen gekreukt en op de rug verschoten. € 35

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op het schutblad: 'voor Jacoba [Eggink] | met veel dank | voor alle assistentie | & liefde | Hans V. | 28/8 '81 | & voor de heer Jan v.d. Raa'.

Jacoba Eggink (1914-1997) was dichter en secretaris van de Vereniging van Letterkundigen.

Eerste van vier uniform uitgegeven delen met poëzie van Verhagen.

12 **Hans Verhagen** *Rozen & Motoren. Zeven Cyclussen 1958-1963.* Amsterdam: De Bezige Bij, (mei [= augustus]) 1981. 207 x 131 mm. Heellinnen met stofomslag. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 112 p. Typografie Leendert Stofbergen. Derde druk. Omslag op de rug verschoten. € 35

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op het schutblad: 'voor A.L. Sötemann - | met dank. | "& de betonmolen van de geschiedenis | draait verder" | (blz. 74) | Hans V. | maart '82'.

A.L. ('Guus') Sötemann (1920-2002) was neerlandicus en hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Utrecht.

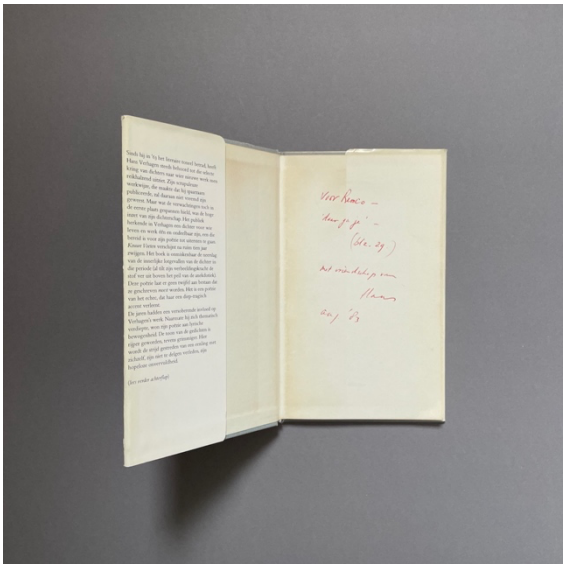

13 **Hans Verhagen** *Sterren Cirkels Bellen. Gedichten 1964-1967.* Amsterdam: De Bezige Bij, [november] 1981. 206 x 129 mm. Heellinnen met stofomslag. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 128 p. Typografie Leendert Stofbergen. Tweede druk. Omslag wat gesleten. € 35

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op het schutblad: '"Hoe kleiner zijn circuit, hoe beter | : daarbinnen is alles." | blz. 18. | Voor Guus Sötemann | Hans V. | maart '82 | (Friedrich volgt)'.

Tweede van vier uniform uitgegeven delen met poëzie van Verhagen.

14 **Hans Verhagen** *Kouwe Voeten. Gedichten 1976-1983.* Amsterdam: De Bezige Bij, [augustus] 1983. 206 x 129 mm. Heellinnen met stofomslag. Omslagontwerp Leendert Stofbergen. 56 p. Typografie Leendert Stofbergen. Eerste druk. Omslag wat gevlekt en met twee scheurtjes. € 40

¶ Opdracht van de auteur in rode balpen op het schutblad: 'voor Remco [Campert] – | "daar ga je" | (blz. 29) | met vriendschap van | Hans | aug. '83'.

De vriendschap met Remco Campert zou altijd standhouden.

Laatste van vier uniform uitgegeven delen met poëzie van Verhagen.

15 **Hans Verhagen** *Autoriteit van de Emotie. Gedichten.* Amsterdam: De Bezige Bij, [maart] 1992. 200 x 125 mm. Gelijmd. Omslagillustratie Hans Verhagen. 68 p. Eerste druk. € 35

¶ Opdracht van de auteur in groene inkt op de titelpagina: 'voor Simon & Edith [Vinkenoog] | van Hans | 27/3 – '92'.

Simon Vinkenoog (1928-2009) kende Verhagen al sinds 1962. In 1966 nodigde hij hem uit voor 'Poëzie in Carré'. Op 28 maart 1992 zou Vinkenoog een tentoonstelling van schilderijen van Verhagen openen bij Studio 2000.

16 **(Hans Verhagen)** *Tegen alle bloedvergieten en kanariepieten in. Hans Verhagen. Dichter, filmer, schilder. (Onder redactie van Daan Cartens, Vic van de Reijt, Hans Sleutelaar en Dick Welsink.)* Amsterdam | Den Haag: Nijgh & Van Ditmar | Letterkundig Museum, (mei 2003). 240 x 180 mm. Ingenaaid. 144 p. + dvd in hoesje. Rijk geïllustreerd. Eerste druk. Schrijversprentenboek 48. **€ 45**

¶ Opdracht van Hans Verhagen in blauwe inkt op de Franse titel: '[TEGEN ALLE BLOEDVERGIETEN EN KANARIEPIETEN IN] | (voltrekt zich mijn roeping | in de volgende regel) | voor Remco [Campert] | Hans Verhagen | mei '03'.

Met losse uitnodigingskaart, geadresseerd aan Remco Campert en Deborah Wolf, voor de opening van de gelijknamige tentoonstelling in het Letterkundig Museum op 23 mei 2003.

17 **Hans Verhagen** *Eeuwige Vlam. Verzamelde gedichten 1958-2003.* Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, (mei) 2003. 231 x 155 mm. Heellinnen. 560 p. Typografie Nanja Toebak. Eerste druk. **€ 50**

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op pagina (2): 'voor Remco [Campert] | zeer vereerd | Hans Verhagen | 23 mei, Den Haag'.

18 **Hans Verhagen** *Draak.* Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, 2006. 231 x 135 mm. Gelijmd. 64 p. Typografie Nanja Toebak. Eerste druk. Scheefgelezen. **€ 45**

¶ Opdracht van de auteur in blauwe inkt op pagina (2): '"weet hij het moment gekomen | dat hij even zijn Heiligheid | heet" | (blz. 50) | Voor Hans [Sleutelaar] | in vriendschap – | en voor Kristien | Amsterdam 13-6-'06 | Hans Verhagen'.

19 **Hans Verhagen** *Alle Gedichten. Bezorgd door Joep Bremmers.* Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, (2017). 235 x 155 mm. Halflinnen. 752 p. Typografie Nanja Toebak. Eerste druk. **€ 75**

¶ Opdracht van de auteur in balpen op de Franse titel: 'Voor | Remco [Campert] | van | Hans'.

Van deze uitgave bestaan maar enkele gesigneerde exemplaren. Toen het boek verscheen was de auteur al opgenomen in een verzorgingshuis en vond vond geen officiële presentatie meer plaats. Verhagen was niet meer in goeden doen: de opdracht voor Campert schreef hij met een bibberende hand, nauwelijks druk op de pen uitoefenend.

Op het achterplat van *Alle Gedichten* staat een citaat van Remco Campert: 'Naar mijn onbescheiden mening is Verhagen met Lucebert de grootste moderne Nederlandse dichter.'

COLOFON

Catalogus 29 *5 juli 2021*
Tekst en beeld *Nick ter Wal*
Vignet *Olivia Ettema*
Lettertype *Avenir*

Adres *Hereweg 134, 9722 AA, Groningen*
Telefoon *06-41909324*
IBAN *NL08TRIO0379619288*
KVK *73792640*
BTW *NL002164220B81*

Web *www.artistiekbureau.com*
Mail *info@artistiekbureau.com*